

*Людмила Галаєвська
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Швидкий розвиток сучасного суспільства потребує змін у підходах до навчання та власне в змісті освіти. Зміни, покликані оновити освітню систему, були зафіксовані в законі «Про освіту», Концепції «Нова українська школа» тощо. Метою реформування шкільної освіти є формування та розвиток компетентного інноватора та відповідального громадянина, який вміє висловлювати свої думки, дослухатися до інших, самостійно приймати рішення щодо різних питань як у шкільному середовищі, так і поза ним.

У сучасному суспільстві вміння самостійно мислити, спираючись на знання й досвід, цінується набагато вище, ніж просто ерудиція, володіння більшим обсягом знань без уміння застосовувати ці знання для вирішення конкретних проблем. Тому якість освіти зараз пов'язують із умінням здобувати нові знання, застосовуючи їх у реальному житті, з формуванням ключових компетенцій, з компетентнісним підходом [1, 24–27]

Досягнення цієї мети уможлиблюється через формування десяти ключових компетентностей учнів у процесі навчальної діяльності, серед яких важливе місце займає інформаційно-цифрова компетентність. Питання, дотичні до проблеми формування інформаційно-цифрової компетентності, розглядалися як вітчизняними (В. П. Вембер, А. М. Гуржія, О. Г. Кузьмінська, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна), так і зарубіжними науковцями (В. Браздейкіс, С. Джан, Дж. Равен, Б. Цванефелд, Л. Салганік, Т. Сабаліускас, Д. Рікен, Д. Букантате, К. Пукеліс). Однак, особливості сучасного освітнього процесу зумовлюють потребу в уточненні досліджуваного явища.

Слід розрізняти поняття "компетенції" і "компетентності". На думку А. В. Хуторського, компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, які є заданими для відповідного кола предметів і процесів і необхідними для якісної продуктивної дії відносно них. А компетентність – це

володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності. Тобто, під компетенцією слід розуміти задану вимогу, норму освітньої підготовки особистості, а компетентність – як реально сформовані її особистісні якості і мінімальний досвід діяльності [1].

Базуючись, на такому визначені, ми розглядаємо інформаційно-цифрову компетентність як сукупність знань, умінь, цінностей і ставлень, а також стратегій, необхідних для використання інформаційно комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою ефективного, критичного, творчого, самостійного та етичного-орієнтованого навчання [2]. Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене та водночас критичне застосування особистістю інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність; навички безпеки в Інтернеті; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [3]. Метою формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти є розвиток здатності школярів орієнтуватися в інформаційних потоках, визначати в них головне і необхідне, усвідомлювати потребу в достовірній інформації, вміння формулювати питання, визначати джерела інформації й використовувати успішні стратегії її пошуку, вміння самостійно шукати, отримувати, систематизувати, аналізувати та відбирати необхідну для вирішення навчальних завдань інформацію, а також творчо опрацьовувати, зберігати та передавати її; вміння використовувати програмні засоби, орієнтовані на вирішення завдань у різних сферах діяльності.

Показниками сформованості інформаційної компетентності є комп'ютерна грамотність учнів, вміння користуватися різними джерелами інформації, критично оцінювати й аналізувати її вірогідність, а також вміння переводити інформацію з одного виду в інший. Учні здобувають досвід дослідницької діяльності, спрямованої на одержання нової інформації. Бажання досліджувати виникає тоді, коли об'єкт викликає інтерес. Завдання вчителя – підвести до ідеї, у якій вона максимально реалізується як дослідник, розкриє кращі сторони свого інтелекту, одержить нові корисні знання, вміння й навички. Мистецтво педагога й полягає в тому, щоб допомогти здобувачеві освіти зробити такий вибір, який він вважав би

своїм. Ефективність будь-якого уроку при компетентнісному підході визначається не тільки тим, який обсяг інформації на уроці учитель намагався дати, а, насамперед тим, що саме вони взяли в процесі навчання для життя. Учень можна назвати не того, кого навчають, а того, хто в нього вчиться. Головне завдання – активізувати навчальне заняття, створити умови для включення учнів у роботу на всіх етапах діяльності, у дослідження, у пошук з відкриття нових знань. Активне використання проектної діяльності на уроках української мови формує вміння вирішувати актуальні для них проблеми [2, 35-38]. Важливим є те, що учні вчаться використовувати наявні в них знання, вміння. Поряд із цим, недостача знань спонукає учнів використовувати всі наявні ресурси: словники, довідники, Інтернет тощо. Необхідно навчити, знайшовши потрібну інформацію під час роботи з різними джерелами, критично оцінювати інформацію, виявляючи її вірогідність. Сучасний урок відрізняється інформаційною наповненістю, збільшенням частки самостійної навчальної діяльності учнів з різними джерелами інформації, високою інтерактивністю взаємодії учасників освітнього процесу, тобто, з використанням інформаційних технологій стає творчим та значно розширюється освітній процес. Компетентнісний підхід об'єктивно відповідає й соціальним очікуванням у сфері освіти, і інтересам учасників освітнього процесу. Формуючи інформаційну компетентність учнів на уроках української мови, забезпечується розвиток компетентності їх особистості та підготовка до успішного життя в сучасному суспільстві.

Отже, інформаційна компетентність - це інтегративна якість особистості, яка є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації та генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, які дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності.

Формування інформаційної компетентності учнів включає цілісне світобачення і науковий світогляд, які засновані на розумінні єдності основних інформаційних законів в природі і суспільстві, можливості їх формального, математичного опису; уявлення про інформаційні об'єкти і їх перетворення в людській практиці, зокрема за допомогою засобів інформаційних технологій,

технічних і програмних засобів, що реалізують ці технології; сукупність загальноосвітніх і професійних знань і умінь, соціальних і етичних норм поведінки людей в інформаційному середовищі ХХІ століття. Інформаційна компетентність дозволяє людині бути успішною в сучасному інформаційному суспільстві, приймати усвідомлені рішення на основі критично осмисленої інформації. Важлива роль у формуванні інформаційної компетенції учнів відводиться використанню інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балакірова С. Ю., Павленко В. В. Інформаційна компетентність управління в контексті «культури реальної віртуальності». *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. Київ: Центр навчальної літератури. 2012. Вип.1. С.7–10.
2. Богачик М.В. Формування інформаційної компетентності старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 232с.
3. Головань М.С. Інформаційна компетентність: сутність, структура та становлення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах : наук.-метод. журнал*. 2011. №4. С.62-63.
4. Карпова Л.Г. Компетентнісна модель: від ідеї до освітньої програми . *Педагогіка*. 2003. № 10. С. 24–27.
5. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики; / за заг. ред. О. В. Овчарук*. Київ: К. І. С., 2012. С.15–24.
6. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. пер. с англ. Москва: «Когито-Центр», 2002. 396 с.